

دکتر عالمه

مارچ ۲۰۲۵ پوهنتون فرانکفورت

به مناسبت روز همبستگی جهانی زنان

طوری که می دانید مبارزه زنان جهان برای بدست آوردن حق در ابعاد گوناگون با شیوه های متنوع و محتوا های متفاوت صورت می گیرد. در بسیاری از نقاط جهان، زنان برای شرایط کاری بهتر و منصفانه تر، عده ای برای حق تصمیم گیری سیاسی یا حق تسلط بر بدن و سقط جنین خویش و یک عده برای حق خود در مورد نحوه پوشش به خیابان ها می آیند. در افغانستان، مبارزه دختران و زنان از آنجا آغاز می شود که تلاش می کنند تا ابتدایی ترین حقوق بشری خود را مانند حق دسترسی به تحصیل، حق کار یا حتی حق تنها به خیابان رفتن را به دست آورند.

یاد و خاطرات زنانی که در افغانستان برای اعاده حقوق بشری خویش، حتی از جان خود گذشته اند، سلول های سرد زندان را تحمل نموده و شکنجه را به جان خریده اند، مورد تجاوز جنسی و ازدواج های اجباری قرار گرفته و حتی جان باخته اند، همیشه جاودان باد!

می خواهم سخنرانی خود را با نقل قولی از سیمون دوبوار شروع کنم:

"انسان زن به دنیا نمی آید، بلکه زن می شود". یعنی این جامعه است که زن را زن می سازد.

دوبوار جای دیگر می گوید:

«زیرکانه ترین راه برای تسلط بر جامعه، تحقیر و محدود کردن زنان آن جامعه است. زنان در اسارت دیگر نمی توانند انسان های آگاه و آزادی خواه تربیت کنند.»

زنان در افغانستان در شرایط اختناق قرون وسطی که تمام حوزه های زندگی آنان را در بر می گیرد از جمله زندگی سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بسر می برند. آپارتاید جنسیتی در حال حاضر در افغانستان تحت رژیم دیکتاتور طالبان در حال اجرا است و طالبان در حال عادی سازی خشونت نظام مند علیه زنان هستند.

جهان شاهد است که زنان افغان بطور سیستماتیک، سازمان یافته، گسترده و قانونمند از تمامی آزادی های انسانی محروم می گردند.

با بستن درهای مکاتب و دانشگاه ها به روی زنان و جلوگیری از مشارکت آزادانه زنان در جامعه در حقیقت زنان افغان به طور کامل از جامعه حذف شده و با توهین، تحقیر و تهدید در بازداشت خانگی قرار دارند. طوریکه می گویند افغانستان به مثابه زندان سر باز برای زنان مبدل شده است.

بر اساس تئوری دوبرووار و تجربه زنان افغان در طول قرون متمادی، ما باید به مبارزه ادامه دهیم و خود را از تمام قید و بندهایی که توسط نظام سرکوب گر بنا یافته است، رها کنیم. نظام که اکنون توسط طالبان در افغانستان نمایندگی می شود نمونه تمام عیار یک نظام مستبد ایدیولوژیک عقب گرا و سرکوب گر است.

دوستان عزیز،

در طی ۲۰ سال گذشته، در دوران حکومت جمهوری افغانستان، پیشرفت تدریجی ای در بخش حقوق زنان حاصل شد که از آن جمله می توان به ایجاد نمایندگی های سارنوالی و دادگاه های تخصصی برای رسیدگی به خشونت علیه زنان و دختران اشاره کرد. تعهد جمهوری به معاهدات بین المللی و چارچوب حقوقی، زمینه را برای حمایت بنیادی از حقوق زنان مساعد کرد؛ هرچند تأثیر پایدار آن محدود بود. پس از تسلط طالبان در ۱۵ اگست ۲۰۲۱، وضعیت حقوقی زنان به صورت جدی خدشه دار شد. از زمان به قدرت رسیدن تاکنون، طالبان بیش از ۸۰ حکم، دستورالعمل و فرمان صادر کردند که حقوق زنان را محدود کرده و در آخرین اقدام سال پار دست به تصویب قانون امر بالمعروف زدند. این قانون به ویژه بر زنان تمرکز دارد.

ماده ۱۳ می گوید که زن باید همیشه در انظار عمومی بدن خود را بپوشاند و پوشاندن صورت برای «اغوی» دیگران ضروری است. لباس نباید نازک، تنگ یا کوتاه باشد. به ویژه می گوید: «زنان مسلمان موظفند بدن و صورت خود را از مردان نامحرم پنهان کنند» و «زنان مسلمان موظفند بدن خود را از زنان کافر پنهان کنند».

حتی صدای زن نیز عورت تلقی می شود و نباید دیگر در ملاء عام شنیده شود. زنان همچنین از نگاه کردن به مردانی که با آنها نسبت خونی یا ازدواجی ندارند و بالعکس منع شده اند. زنان اکنون به "موجودات نامرئی" تبدیل شده اند.

مشاهده می شود که انفاذ این قانون بر کل جمعیت نیز اثر ظالمانه دارد.

این بسته قانونی در درجه اول زنان را تحت تأثیر قرار می دهد، اما همچنین بر بسیاری از جنبه های زندگی روزمره کل جمعیت، مانند احکام نماز عمومی، لباس مردان، بلندی ریش، وسایل حمل و نقل، موسیقی و جشن ها تأثیر می گذارد.

به عنوان مثال، قانون انتشار و مشاهده تصاویر افراد و حیوانات را ممنوع می کند، که این خود چشم انداز شکننده رسانه های افغانستان را تهدید می کند. پخش موسیقی نیز ممنوع است. تردد زنان به تنهایی ممنوع بوده و رانندگان و مسافران موظف به اقامه نماز در ساعات معین اند. زنان و مردانی که با هم فامیل نیستند عموماً از نزدیک شدن به یکدیگر منع می شوند. روابط همجنس گرا، ها نیز (دوباره) در قانون ممنوع است.

زنان در افغانستان نامرئی شده اند - فقط به این دلیل که آنها زن هستند. به همین دلیل آنها نیاز به محافظت دارند. هیچ زنی در افغانستان نمی تواند زندگی عاری از نقض جدی حقوق بشر داشته باشد.

این سیاست ها بر اساس قوانین بین المللی، یعنی آزار و اذیت جنسیتی، به نوبه ی خود یک جنایت شناخته شده علیه بشریت است. زنان با آزار و اذیت فزاینده، سوء استفاده کلامی و خشونت از سوی مقامات وزارت امر به معروف و نهی از منکر روبرو می شوند. این وزارت پس از روی کار آمدن طالبان، به جای وزارت امور زنان آغاز به فعالیت کرد. گزارش های مربوط به موارد آزار و اذیت زنان حاکی از

تأثیرات منفی بر سلامت جسمی و روانی زنان است. دختران دانشجوی رشته‌ی طب از شرکت در آزمون‌های پایانی بازداشته و دیگر اجازه‌ی تحصیل در دانشگاه را به زنان نمی‌دهند.

آموزش: با بازگشت دوباره طالبان به قدرت تحصیل دختران متوقف گردید. دختران بالاتر از صنف ششم از ورود به مکاتب محروم شدند. در سپتامبر ۲۰۲۱، زنان از تدریس در دانشگاه کابل منع شدند و در ۲۰ دسامبر ۲۰۲۲، ممنوعیت کامل دانشجویان دختر از دانشگاه‌های دولتی و خصوصی وضع شد.

در بخش صحت پس از آنکه طالبان محدودیت سفر بدون همراه مرد (محرم) را برای زنان اعلام کرد، وضعیت به گونه‌ی قابل توجهی بدتر شد و دسترسی به امکانات صحتی با مشکل حاد بشری مواجه شده است. مقامات طالبان درمان بیماران زن را مختص به داکتران زن کرده و در عین حال دختران دانشجوی طب را از حضور در امتحانات نهایی منع کرده‌اند. این سیاست‌ها به‌ویژه با توجه به کمبود یا نبود داکتران زن در مناطق دورافتاده برای ارائه‌ی خدمات صحتی به زنان، کودکان و نوزادان، باعث وخامت بیشتر اوضاع می‌شود. از آگست ۲۰۲۱، دختران و زنان از دسترسی به مدارس متوسطه و دانشگاه محروم هستند. یک استثنا بخش صحت بود که در آن زنان می‌توانستند در مؤسسات دولتی و خصوصی آموزش ببینند، در درجه اول قابله و پرستار شوند. با این حال، از آغاز دسامبر ۲۰۲۴، زنان از آموزش در حرفه‌های طبی منع شده‌اند، که نشان‌دهنده محدودیت قابل توجهی در فرصت‌های آنها برای ادامه تحصیل در کشور است. همچنان این محدودیت‌های جدید دسترسی به مراقبت‌های صحتی با کیفیت را بیشتر می‌سازد و دسترسی آن را در آینده به طور جدی به خطر می‌اندازد.

دسترسی به عدالت: مقامات طالبان، قوانین و امکانات ایجاد شده برای حمایت از زنان و دختران را که در دو دهه‌ی جمهوری ایجاد شده بود، از بین بردند. سارنوالی‌های اختصاصی، دادگاه‌ها و قانون منع خشونت علیه زنان لغو شد. تمام مفاد کنوانسیون‌های را که افغانستان در راستای حقوق بشری زنان به آن‌ها پیوسته بود، در حالت تعلیق قرار گرفتند.

گسترش قوانین امرالمعروف به مقررات ساختمانی.

بر اساس فرمان اخیر هبت‌الله آخوندزاده رهبر طالبان در ۲۸ دسامبر ۲۰۲۴ اعمار پنجره‌های ساختمان‌ها به سمت خانه‌های مجاور ممنوع شد. در این فرمان پنج ماده‌ای آمده است که زنان در هنگام آشپزی، نشستن یا ایستادن از پنجره‌خانه همسایه دیده نشوند.

بر اساس ماده ۱ این مصوبه، شخصی که بخواهد ساختمانی در فاصله پیاده روی که ساختمان دیگری وجود دارد بسازد، از قرار دادن پنجره ساختمان خود به سمت آشپزخانه، چاه یا هر جای دیگری که معمولاً زنان در آن می‌نشینند و دیده می‌شوند، ممنوع است.

او به شهرداری‌ها و دیگر نهادهای تحت کنترل طالبان دستور داد تا بر کار ساخت و ساز نظارت کنند و از نصب پنجره‌ها در خانه‌های مجاور جلوگیری کنند.

محکمه عالی اروپا در ماه اکتوبر ۲۰۲۴ فیصله مهمی را در مورد پذیرش پناهندگی زنان افغانستان صادر نمود.

حکم ECJ روشن می‌کند: همه زنان افغان در معرض آزار و اذیت هستند و بنابراین باید به خودی خود برای آنان وضعیت پناهندگی اعطا شود.

اقدامات علیه طالبان در سطح بین‌المللی:

به طور خلاصه، در حال حاضر دادرسی‌های بین‌المللی علیه طالبان در رابطه با تبعیض علیه زنان در جامعه افغانستان وجود دارد.

۱. از یک سو، این قضیه از سوی فرانسه و پنج کشور دیگر با هدف بررسی وضعیت افغانستان به طور رسمی به دادگاه کیفری بین المللی ارجاع شد. این توجیه به وضعیت رو به وخامت زنان و دختران در افغانستان اشاره داشت. ارجاع پرونده افغانستان به این دادگاه نشان می دهد که این شش کشور جدید نقض حقوق بشر در افغانستان تحت رژیم طالبان را می شناسند و معتقدند که طالبان ممکن است در نسل کشی، جنایات علیه بشریت و جنایات جنگی دست داشته باشند.

۲. در ۱۹ سپتامبر ۲۰۲۴، پارلمان اروپا قطعنامه ای را تصویب کرد که تبعیض علیه زنان را محکوم کرد و به وضوح آن را آپارتاید جنسیتی نامید. بر اساس این قطعنامه، طالبان تفسیر افراطی خود از قوانین شریعت را اعمال کرده و زنان را از زندگی عمومی منع کرده اند. مقامات بالفعل افغانستان، به ویژه از طریق تحقیقات توسط دادگاه کیفری بین المللی و ایجاد یک مکانیسم مستقل تحقیقی سازمان ملل متحد، پاسخگو خواهند بود. علاوه بر این، از معاون رئیس جمهور یا نماینده عالی درخواست می شود تا تحریم های جدید اتحادیه اروپا را علیه طالبان آغاز کند..

۳. آلمان، استرالیا، کانادا و هالند در بیانیه مشترک ۲۷ سپتامبر ۲۰۲۴ از طالبان خواستند تا به تعهدات مندرج در کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد حقوق زنان عمل کنند. اعلامیه تاکید می کند که زنان و دختران افغانستان سزاوار برخورداری کامل از حقوق انسانی خود هستند. بیست و شش کشور دیگر و دبیر کل سازمان ملل متحد به این اعلامیه پیوستند و از نادیده گرفتن حقوق زنان توسط طالبان شکایت کردند. این اقدام ناقض کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد حقوق زنان (CEDAW) است که افغانستان در سال ۲۰۰۳ آن را امضا کرد. کشورهای طرف کنوانسیون طالبان را با عواقب تهدید می کنند.

دیده شود نتایج این همه اقدامات بین المللی چه خواهد بود، اما هیچ یک این اقدامات در افغانستان که به مثابه زندان سرباز برای مردم و بویژه زنان آن مبدل شده است، در لحظه کنونی تغییر وارد نکرده است. جنایت سیستماتیک و سازمان یافته در برابر زنان ادامه دارد. در اخیر می گویم تغییر باید توسط خود مردم ما صورت گیرد. تجارب کشورها را داریم که چگونه طالبان را بر افغانستان حاکم ساختند.

تشکر

نوت: در کمنت اول خلاصه کوتاه از این متن بود که بصورت شفاهی در گردهمایی هشتم مارچ در شهر فرانکفورت آلمان بیان داشتم.